

SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS

*Säästvä linna liikuvuse arengukava -
elanikele planeerides*

www.mobilityplans.eu

SÄÄSTVA LINNA LIIKUVUSE ARENGUKAVA

MIS SEE ON?

...strateegiline plaan, mis toetub olemasolevatele planeerimistavadele ja võtab arvesse integratsiooni, kaasamise ja hindamise põhimõtteid inimeste praeguste ja tulevaste liikuvusvajaduse rahuldamiseks ja elukvaliteedi tõstmiseks linnades.

MIS ON SELLE EESMÄRK?

Säästva linna liikuvuse arengukava (LILIA) eesmärgiks on luua jätkusuutlik linnatranspordi süsteem, mis:

- Tagab kõigile juurdepääsu töökohtadele ja teenustele;
- Parandab ohutust ja turvalisust;
- Vähendab saastet, kasvuhoonegaaside heidet ja energia tarbimist;
- Suurendab kauba- ja reisijateveo tõhusust ja tasuvust;
- Suurendab linnakeskkonna atraktiivust ja kvaliteeti.

MILLINE ON SELLE ULATUS?

Säästva linna liikuvuse kava poolt sätestatud meetmed ja abinõud peaksid katma kõiki transpordiliike ja liikumisviise, mis on linnas esindatud: era- kui ka ühistransporti, kauba- ja reisijatevedusid, motoriseeritud ja motoriseerimata transpordivahendeid nii liikumas kui parkivas olekus.

MILLELE SEE TOETUB?

Linnaliikuvuse arengukava ei tohiks pidada järjekordseks eraldiseisvaks arengukavaks. LILIA täpsustab olemasolevaid kavasid.

”

Kui Sa planeerid linna autodele ja liiklusele, saad sa autod ja liikluse. Kui Sa planeerid inimestele ja kohtadele, saad sa inimesed ja kohad.

Fred Kent

”

KUIDAS SEE TÖÖTAB?

Säästev linnaliikuvuse arengukava on vahend linnapiirkondade transpordiprobleemide tõhusamaks lahendamiseks. Tuginedes liikmesriikide senisele praktikatele ja regulatsioonidele on LILIA peamised omadused:

- Kaasav lähenemine;
- Panus säästlikkusele;
- Integreeritud lähenemine;
- Selge visioon, siht ja mõõdetavad eesmärgid;
- Ülevaade transpordi kuludest ja tuludest.

Kaasav lähenemine, mis hõlmab kodanikke ja huvigruppe kogu planeerimisprotsessi vältel

Linnaliikuvuse arengukava üks oluline põhimõte on kodanike ja huvigruppide kaasamine. Põhjaliku kaasamise tagamiseks koostatakse hoolikalt läbimõeldud plaan. See vajab ühtset arusaama millised huvigrupid peaksid olema kaasatud ning milline on nende mõju. Tegelik huvigruppide kindlaks tegemine ning kooskõlastamise strateegia on alusmaterjaliks, mis määrab kuidas ja millal tuleb kaasata. Läbi asjakohase kodanike ja huvigruppide kaasamise võivad teatud linnaliikuvuse tegevused kui ka LILIA suhtes langetatavad poolt või vastu otsused saavutada märkimisväärse avaliku poolehoiu.

Panus majandusliku arengu, sotsiaalse tasakaalu ja keskkonnakaitse tasakaalustamisesse

Pühendumine säästva liikuvuse põhimõtetele on peamine. Kuna säästlikkus on keerukas mõiste, on oluline põhilistes huvigruppides arendada ühine arusaamine mis on säästev liikuvus linna ning selle lähiümbruse jaoks. LILIA väljatöötamisel tuleks vaadata laiemalt kui transport ja liikuvus ning kaaluda ka sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonna ja poliitilisi kriteeriume.

Integreeritud lähenemisviis, mis võtab arvesse erinevate sektorite, valitsustasandite ja naaberomavalituste eesmärgi ja tegevusi

Paljudel juhtudel töötab arengukava välja linna liikuvuse ja transpordi korralduse eest vastutav amet. Kuid LILIA ei ole piiratud ainult liikuvuse ja transpordiga, selle tunnusjooneks on kaasata teisi linnaametiteid ja valitsustasandeid (näiteks maakasutus, keskkond, ettevõtlus, sotsiaal- ja tervishoid, ohutus) planeerimisprotsessi. Erinevate osapoolte koostöö ja planeerimise tõhustamine on suur väljakutse, kuid just selles peitub arenemise ja innovatsiooni võimalus.

Kindel nägemus, eesmärgid ja keskendumine mõõdetavate tulemuste saavutamisele, mis sisalduvad üldises säästva arengu strateegias

Kava peab põhinema pikaajalisel nägemusel, mis hõlmab kogu linna transpordi ja liikuvuse arendamist. Kava peab sisaldama kõiki liikumisviise ja -vorme: ühis- ja eratransporti, reisijate ja kaubavedu, motoriseeritud ja mittemotoriseeritud, liikumist ja parkimist. Strateegiline visioon tagab kvalitatiivse kirjelduse soovitud tulevikust ning on ka juhendiks sobivate planeerimismeetmete arendamisel. Visiooni tuleb täpsustada konkreetsete eesmärkidega, mis toovad esile tegevuste muutuste olemuse. Mõju ja muutused peavad olema mõõdetavad – oluline on omada hoolikalt läbimõeldud eesmärgi, mis keskenduvad valitud piirkondadele ja indikaatoritele.

Ülevaade transpordi kuludest ja kasust, võttes arvesse ka laiemat ühiskondlikku tulu ja kulu

Tegevuste valik ei lähtu ainult efektiivsusest vaid ka tasuvusest. Aegadel, kus eelarved linnatranspordile ja liikuvusele on väikesed, on eriti oluline tagada suurim võimalik mõju kulutatud vahendite eest. See vajab võimaluste hindamist, kusjuures tuleb jälgida nii kulusid kui saadavat tulu, sh ka raskesti mõõdetavaid ja hinnatavaid, nt mõju kasvuhoo- negaaside heitele või õhukvaliteedile. Euroopa Komisjon rõhutab Transpordi valges raamatus (2011), et oluline on arvesse võtta transpordiliikide väliskulusid, kuid samas peab arvestama ka iga liigi eripäradega.

POLIITLINE TAUST

2009. aastal avaldatud EL linnalise liikumiskeskonna tegevuskavas tegi Euroopa Komisjon ettepaneku kiirendada säästvate linnaliikuvuse arengukavade kasutuselevõttu, andes suuniseid, toetades kogemuste vahetamist, määratledes eesmärged ja toetades ala spetsialistidele suunatud õppetegevust. ELi transpordiministrid toetavad säästva linnaliikuvuse tegevuskava arendamist. 24. juunil 2010. a välja antud nõukogu järelduses seisab, et Euroopa Nõukogu "toetab säästvate linnaliikuvuse arengukavade väljatöötamist linnades ja linnastutes [...] ja julgustab käivitama algatusi, mis pakuvad abi spetsialistidele ja linnadele kogemuste vahetamiseks"

2011. aasta märtsis avaldas Euroopa Komisjon valge raamatu "Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – Konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas" (KOM(2011) 144 lõplik). Valge raamat teeb ettepaneku uurida võimalusi LILIA kohustuslikuks muutmiseks alates teatud suurusega linnadest, järgides ELi suunistel põhinevaid riiklikke norme. Samuti soovitatakse eraldada regionaalarengu- ja ühtekuuluvusfondide vahendeid sellistele linnadele ja piirkondadele, kes esitavad kehtiva, sõltumatult kontrollitud sertifikaadi linnaliikuvuse tulemusliku toimimise ja selle jätkusuutlikkuse auditi kohta. Lõpetuseks soovitatakse uurida võimalusi luua üleeuroopaline raamistik, et toetada LILIA järk-järgulist rakendamist Euroopa linnades.

Säästva linnaliikuvuse arengukava väljatöötamist ja rakendamist tuleb võtta kui pidevat protsessi, mis koosneb üheteistkümnest olulisest sammust. Joonisel on need sammud esitatud nende loogilises järjekorras. Praktikast võivad osa tegevustest toimuda paralleelselt ja anda vastastikku sisendit.

Üksikasjaliku kirjelduse kõigist sammudest ja tegevustest leiab juhendis "Säästva linnaliikuvuse arengukava koostamine ja rakendamine". Juhend hõlmab heade tavade näiteid, kasulikke vahendeid ning viiteid, mis näitlikustavad kogu arengukava koostamise protsessi. Juhendeid on allalaetavad aadressil www.mobilityplans.eu

PROTSESS

LILIA PRAKTIKAS

Koprivnica, Horvaatia
– Olukorra analüüs

Koprivnica, 33 700 elanikuga linn Loode-Horvaatias, koostas põhjaliku analüüsi linnaliikuvuse hetkeolukorra kohta. See põhines omavalituse enesehindamisel, põhjalikul nõupidamisel huvigruppidega ning avalikul küsitlusel. Hindamise tulemusel selgus, et linnal on suurepärased võimalused säästva liikuvuse arendamiseks ning, et on äärmiselt oluline valida õige suund linna liikuvusstrateegiale. Linn on tasane, kompaktne ning linnas on piisavalt ruumi ulatusliku jalgrattateede võrgustiku loomiseks. Hetkel juba 30% elanikest käib jalgsi või sõidab regulaarselt jalgrattaga. 70% kooliõpilastest lähevad kooli ühistranspordiga, jalgsi või rattaga. Suvisel puhkuseperioodil ületab jalakäijate ja jalgratturite arv autode hulka. Uuringus küsiti autojuhtidel kas nad on valmis oma liikumisviisi muutma, kui oleks olemas sobilik taristu; saadud vastused olid suures osas toetavad.

Budapest, Ungari
– Integreerimine ja poliitikate kooskõlastamine

Budapest on näide, kus liikuvuskava on integreeritud üldisesse omavalitsuse poliitikasse. 2003. aastal kinnitas Budapest linna arengustrateegia. See määratleb linna visiooni ja pikaajalised prioriteedid linna üldises arengus. Ulatuslikus koostöös huvigruppidega koostas linn Budapesti Arengustrateegia, mida kohalikud tunnevad Podmaniczky Plan'i nime all. See dokument seab linna arengu prioriteedid aastateks 2005-2013, seal hulgas ka peamised linna arendustegevused. Sellele arengustrateegia täiendusena koostati ka Budapesti südalinna liikuvuskava. See kava koostati 2007. aastal eesmärgiga taaselustada kesklinn läbi ulatusliku liikluse rahustamise ja säästva linnaliikuvuse infrastruktuuri projektide. Kavaga võeti prioriteediks kohalik kergliiklus, mille kaudu toetatakse ka kohalikke ettevõtteid ning tõstetakse elukvaliteeti.

Odense, Taani
– Huvigruppide ja elanike vaheline suhtlus

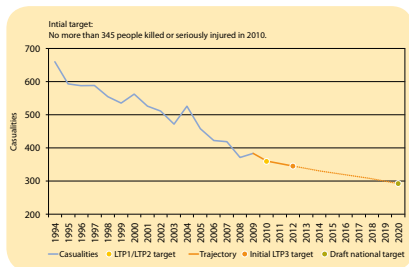
Kuna linn oskas väga hästi Liikluse ja Liikuvuse arengukava järeldusi linnakodanikele väga hästi selgitada, õnnestus Odensel lõpuks kaks suurt magistraaltänavat autoliiklusele sulgeda. See plaan oli varem katki jäänud, sest kohalikud kartsid, et autoliiklus kandub üle teistele tänavatele. 2007. aastal kaasati arutellu kõik osapooled, mitte ainult kohalikud elanikud vaid ka mitmed huvigrupid üle kogu linna, ning asuti lihtsas keeles selgitama liikluskorralduse muudatuste mõjusid. Lisaks muutus projekti fookus järk-järgult autodelt ja liikluselt rohkem inimestele ja kohtadele. Kava leidis laialdast kajastust ajalehtedes, internetis, tänavatel ja selleks korraldatud üritustel. Kogu see töö tasus lõpuks ära ning kava kiideti linna volikogus ühehäälselt heaks.

Lille, Prantsusmaa

– Vision building

Lille'is alustati säästva linnaliikuvuse kava koostamisega peale 1990-ndate aastate linnade taaselustamise liikumist. Uus kiirrongi terminal lõi võimaluse uue EuraLille'i piirkonna rajamiseks, mis toimib rahvusvahelise-, kaug-, lähi- ja linnaliinitranspordisõlmena. Planeerijate visiooniks on luua linn, mis on majanduslikult tugev ja rahvusvaheliselt tunnustatud. Praegu veel autode poolt domineeritud linnaruumi atraktiivse-maks muutmise mängib selles suurt rolli. Üheks strateegiliseks küsimuseks oli valik metroosüsteemi edasi arendamise ja bussi ning trammiliikluse vahel. Linna valik langes tänavatasandil toimiva transpordisüsteemi kasuks, mille areng võimaldab ka avaliku ruumi ümber korraldamist.

Cambridgeshire, Suurbritannia

– eesmärgid ja suunad

Cambridgeshire'i kolmas kohalik transpordikava (2011-2026) määrab indikaatorid ja eesmärgid, mida kasutatakse kava eesmärkide saavutamise jälgimiseks. Valitud indikaatorid peegeldavad Cambridgeshire'i kõige olulisemaid probleeme, samas võimaldades võrdlust teiste kohalike omavalitsustega. Transpordikava sisaldab jooniseid, mis selgitavad seoseid eesmärkide, sihtide ja pikaajaliste suundade vahel. 2009. aastal seatud riikliku liiklusohutuse kava eesmärgiks on vähendada 2020. aastaks surmaga või rasketew vigastustega lõppenud liiklusõnnetuste arvu 33% võrra. Linna transpordikava seab sama eesmärgi aga juba 2012. aastaks. Üleval asuv joonis näitab Cambridgeshire'i olukorda selle indikaatori suhtes alates 1994. a ning transpordikava 2012. a püstitatud eesmärgi.

Gent, Belgia

– elanike informeerimine

2007. aastal alustas Gent koos viie koostööpartneriga laiaulatusliku plaaniga muuta linna pearaudteejaama ümbrus 2020. aastaks ulatuslikuks segafunktsiooniga arendusalaks, kuhu on hea eriliiki transpordivahendite omavaheline ühendus. Nii suuremõtmeline projekt vajas põhjalikku avalikustamis- ja kaasamiskava, et tagada üldsuse poolehoid. Selle saavutamiseks loodi infopunkt kaartide, videote ja 3D mudelitega, regulaarne uudiskiri kohalikele, korraldati üritusi koolides ning avalikke kohtumisi elanikega, et kõigil oleks võimalik igat detaili kommenteerida. Kaks korda aastas kutatakse avalikkust ehitusplatsi külastama. Nendel üritustel käib 400 kuni 800 inimest, kes saavad väikeste rühmade kaupa kogu tööd lähedalt vaadata ning kuulata inseneride ja projekti partnerite täpsemaid seletusi.

SAADAV KASU

Paranenud maine

Linn, mis tegeleb säästva linna liikuvuse planeerimisega kuvab endast innovaatilise ja tulevikku vaatava linna mulje.

Parem elukvaliteet

LILIA tähendab pigem inimestele planeerimist, kui autodele ja liiklusele. Selles on emotsionaalne sõnum, näiteks püüe parandada avaliku ruumi kvaliteeti või laste ohutust.

Paranenud liikuvus ja ligipääsetavus

Inimestele suunatud liikuvuse planeerimise pikaajalise mõju tulemusena paranevad elanike liikuvusvõimalused, ligipääs linnapiirkondadele ja -teenustele.

Kasu keskkonnale ja tervisele

Töö õhukvaliteedi parandamise, müra vähendamise ja kliimamuutuste leevendamise nimel toob kaasa ka positiivse mõju tervisele ning märgatava kokkuhoiu tervisega seotud kulutustele.

Potentsiaal jõuda rohkemate inimesteni

Säästev linnaliikuvuse planeerimine pakub võimalusi rohkemate inimesteni jõudmiseks ning võimaldab paremini erinevate kasutajatega arvestada

Elanike ja huvigruppide toetus otsustele

Inimestele planeerimine tähendab inimestega koos planeerimist. Tänu elanikele ja huvigruppidele võivad linnaliikuvuse meetmed omandada avalikkuse heakskiitu.

Seadusjärgsete kohustuste tõhus täitmine

Säästev linnaliikuvuse planeerimine pakub tõhusat abi seadusest tulenevate kohustuste nagu näiteks Euroopa Komisjoni õhukvaliteedi direktiivi või riikliku müraregulatsiooni normide täitmisel.

Konkurentsivõimelised linnad ja juurdepääs toetustele

Linnaliikuvuse arengukavad tagavad ligipääsu rahastustele, mis on mõeldud uuenduslike lahenduste väljatöötamiseks – ning võivad pakkuda eelist teiste konkureerivate linnade ees.

Uus poliitiline nägemus, seostamise võimalused

LILIA pakub pikaajalist strateegilist visiooni, toetades efektiivset planeerimist, mille eesmärgiks on ühendada erinevaid valdkondi, asutusi kui ka linnu ja nende lähialasid.

INFORMATSIOON

Euroopa Komisjon soovib kiirendada säästvate linnaliikuvuse arengukavade laildast rakendamist nii kohalike kui ka riiklike asutuste poolt Euroopas, tutvustades kava ulatust, sisu ja saadavat kasu.

JUHENDMATERJAL

2011. aasta juhendmaterjal "Säästva linnaliikuvuse arengukava arendamine ja rakendamine" tutvustab linnaliikuvuse arengukavasid ja nende loomiseks vajalikke samme. Dokument on mõeldud linnatranspordi ja liikuvuse spetsialistidele, kui ka teistele huvigruppidele, kes on arengukava koostamise ja rakendamisega seotud.

SEMINARID

2011. ja 2012. aastal toimub Euroopa Komisjoni poolt kokkukutsutud ekspertide juhtimisel 35 linnaliikuvuse arengukava seminari, mis toimuvad kohalikes keeltes üle terve Euroopa. Lähima seminari toimumiskoha leidmiseks võta meiega ühendust.

Lisainformatsiooni leiab:

www.mobilityplans.eu

SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS

Planning for People

KONTAKT

E-mail: enquiries@mobilityplans.eu

Tel.: +49.221.60 60 55-13

www.mobilityplans.eu

Linnaliikuvuse arengukava

c/o Rupprecht Consult – Forschung und Beratung GmbH

Clever Strasse 13–15

50668 Cologne

Germany

Hoiatus: "Planning for People" on registreeritud kaubamärk. Vastutus väljaande sisu eest lasub selle autoritel. See ei väljenda Euroopa Liidu seisukohti. Ei EACI ega Euroopa Liit pole vastutavad selle eest, kuidas trükises sisalduvat informatsiooni kasutatakse.

Fotod: András Ekés (Esikaas; lk 4, 5), Koprivnica linna fotogalerii (lk 8), Budapesti linn (lk 8), Odense linn (lk 8), Max Lerouge (lk 9), Infopunt Project Gent Sint-Pieters (lk 9), www.eltis.org (lk 2, 3, 10), Harry Schiffer (lk 11), FGM-AMOR (lk 10, 11), Rupprecht Consult (lk 3, 4, 5)

www.mobilityplans.eu

Supported by
**INTELLIGENT ENERGY
EUROPE**